

Академик МИЈАТ ШУКОВИЋ

БАШТИНА КОЈА КРОЗ ВРИЈЕМЕ ПРОНОСИ ЦРНОГОРСКО ИМЕ *

Уважени учесници овог научног скупа,

Отварам научни скуп о теми: *Законик обшчи црногорски и брдски*, који организује Црногорска академија наука и умјетности.

Чиним то по дужности председника Одбора за припрему овог научног скупа.

Организовање и одржавање овог научног скупа је спомен-чињење, поводом двијестоте годишњице израде и усвајања Законика обшчег црногорског и брдског, првог законика у црногорској историји. Законика који се у литератури, с разлогом, именује још и - Законик Петра I. Законика који је државотворно, правно, културно, етичко и језичко историјско остварење и творевина. Остварење и творевина која размеђава двије епохе у историјско развојном успону Црне Горе: на *ћреддржавну* епоху, која траје до његовог усвајања и увођења у живот, у којој је Црна Гора познана и цијењена "као војнички табор" храбрих људи, вјештих и одлучних у употреби оружја, и на епоху *државног орђанизовања*, у којој се Црна Гора препознаје и цијени не само по храбрости њених људи, по чојству и јунаштву у борби за слободу и независност, него истовремено и по правној и *државној орђанизованости* и уређености. Неразвијеној, али ипак правној организованости и уређености.

Законика који је први у историји издигао црногорско име на ниво законске одређености и са обавезношћу законског утврђења промовисао га и проноси кроз вријеме.

* Ријеч на отварању научног скупа

Као и у сваком спомен-чињењу, и у овоме се укрштају историја и савременост.

То укрштање огледа се у исказивању, самим организовањем и одржавањем овог научног скупа, (1) високе оцјене о историјској вриједности Законика общег црногорског и брдског за државно конституисање, свеукупно обликовање развојног успона црногорског друштва, (2) дубоке захвалности неимарима његовим, и (3) научно одговорног односа садашње генерације научника према историјско културним и историјско правним тековинама и вриједностима црногорског друштва. Односа сазданог од усмјерености и научних напора да се концепција и садржина Законика общег црногорског и брдског, његова историјска улога, значење и конкретни значај у прошлости, продубљено изуче и оцијене са видика савремених знања о његовом времену и историјској вертикали црногорског друштва у протеклих двјеста година.

Научни скуп, као спомен-чињење, не случајно, одржава се у Цетињу - граду који је, са својом околином, био друштвена лабораторија у којој је Законик изњедрен и извајан. У којем су обликоване његова правна, филозофска, етичка, језичка и свеукупна садржина и форма.

Граду који је био друштвена радионица у којој су створени Горски вијенац и Општи имовински законик за Књажевину Црну Гору, који су својом монументалношћу име Црне Горе пронијели широм свијета. Који су допринијели настајању чињеничне подлоге за пјеснички стих: *"Та велика мала Црна Гора"*.

Одржавањем овог научног скупа у граду Цетињу, придружимо се континуираним цетињским напорима усмјереним на чување и афирмацију црногорске културне баштине. Напорима који су за дубоко поштовање. Поштовање које исказујемо и одржавањем овог скупа у Цетињу.

У име Одбора за припрему, поздрављам учеснике овога скупа, сваког појединачно и све као заједницу научника - мислилаца.

Захваљујем учесницима скупа што су се одазвали на позив да својим писаним прилозима и учешћем у расправи на скупу допринесу остваривању циља скупа. Циља да се на научни начин изуче, анализирају и вреднују поједини дјелови Законика и он у цјелини. Да се оцијене његова улога и значај у стварању црногорске државе, у модернизовању црногорског друштва, у црногорским историјским кретањима, у конституисању и развоју правне свијести и правне мисли на црногорском тлу.

Законик общчи црногорски и брдски престао је да важи прије вијек и по. Као позитивни пропис, дакле, припада давној историји.

То, међутим, не даје право приговорима да није одговарајуће организовати и одржавати научне скупове о творевинама које при-

падају давној прошлости, у држави у којој се збивају драматични и крупни догађаји и у ситуацији када се у човјечанству ужурбано освјетљавају путеви за успјешније ускакање у трећи миленијум.

Не даје им за право најмање из четири разлога.

Прво. Визија будућности јесте примарна снага за дјелотворно усмјерење стваралачке енергије, за мисаоно и свако друго рјешавање историјско развојних друштвених проблема. Црногорска академија наука и умјетности, која је организатор овог научног скупа, не занемарује то сазнање. Напротив, организовањем и одржавањем више научних скупова о темама окренутим будућности, доказала је дјелима да то уважава и да је томе окренута. Један од таквих скупова одржан је 29. и 30. септембра ове године о теми: *Југославија на размеђу епоха*.

То потврђује и организовањем овог научног скупа о означеној теми. Јер, и ради будућности, потребно је научно разматрати и вредновати квалитетне творевине из прошлости. Нарочито оне које су *уђаони каменови духовног уздицања људске душе и духовног прѣјорода народа*. Законик обшчи црногорски за црногорски народ спада, без сумње, у историјско културне и историјско правне творевине таквог историјског ранга и такве историјске улоге.

У овом данашњем друштвеном хаосу у нашој земљи, који тражи усмјереност за нови духовни препород или за духовну обнову, поуке које исказују смјелост, одлучност и издигнутост изнад преовладавајуће стихије ондашњих токова у процесима доношења и увођења у живот Законика обшчег црногорског и брдског, у веома неповољним друштвеним условима и околностима, поучније су и подстицајно значајније од бројних садашњих идеја, идеолошких једностраности, интересних пристрасности.

Друго. Мисаона достигнућа прошлих времена, у облику законика, културних, научних и других духовних творевина, баштине и проносе кроз вријеме вриједности значајне за духовни живот и развој народа у коме су остварене. Такву улогу и такав значај имају нарочито она достигнућа која су саставнице коријена културе, правне и шире друштвене мисли једнога народа.

Отуда животна потреба и налог културе једнога народа да освјежава стваралачки дух и поуке тих достигнућа. Да њихове неимаре отрже од заборава. Да им даје заслужено мјесто међу ствараоцима историје духовности.

Мудрост једнога народа огледа се и у томе како и колико испуњава ту потребу и тај налог културе.

Законик обшчи црногорски и брдски за црногорски народ спада у такве тековине. Зато одржавање научног скупа о њему, његовој концепцији, садржини и улози, и његовом значају у црногорској историји, испуњавање је те друштвене потребе и тог налога црно-

горске културе. Тим прије и више што је ово први научни скуп о њему, иако је од његове израде и његовог усвајања протекао временски период од пуна два вијека.

Треће: Вриједност и значај једног законика, нарочито његова вриједност и значај у историјским кретањима, не исцрпљују се престанком његове снаге као позитивног правног прописа.

Као што улице нијесу значајне само за ходање, тако ни значај законика није само у њиховој непосредној примјени, која се осигурава и правном принудом. Њихова улога и функција у историјско развојном успону друштва у којима се доносе и примјењују, далеко је шира и дубља.

То важи и за Законик обшчи црногорски и брдски. Он је чинилац оплемењивања људских душа на црногорском тлу и духовног препорода црногорског народа у једном преломном периоду његове историје.

А то су вјечне теме. Увијек актуелне.

Четврто. Вриједни су и за поштовање до сада објављени радови о појединим дјеловима Законика обшчег црногорског и брдског и о његовом значају.

Са доста разлога, ипак, може се казати да још нијесу научно цјеловито изучени и обрађени: друштвеноисторијска величина замашног стваралачког чина доношења Законика обшчег црногорског и брдског, његова садржина као драгоцјеног свједочанства ондашњем друштву Црне Горе, о друштвеном бићу тог друштва, о његовим схватањима, о путевима превазилажења једних схватања и утирања путева новим, долазећим схватањима. О критеријумима издизања појединих обичаја из црногорског живота на законски ниво, укидања других обичаја, а остављања трећих да снагом обичаја дјелују паралелно и истовремено са законским одређењима. И даље заслужују научну анализу и вредновање: социјално-политичка, историјскокултурна, историјско-политичка стварност времена у коме је донесен Законик обшчи црногорски и брдски.

Одржавање овог научног скупа један је од облика извршавања описаних и других обавеза савремене генерације научника и стручњака. Зато је он и организован. То га и оправдава.

Организатор очекује, оправдано се нада, да ће овај научни скуп томе дати завидан допринос.

Још једном вас поздрављам и желим да овај научни скуп испуни очекивања.